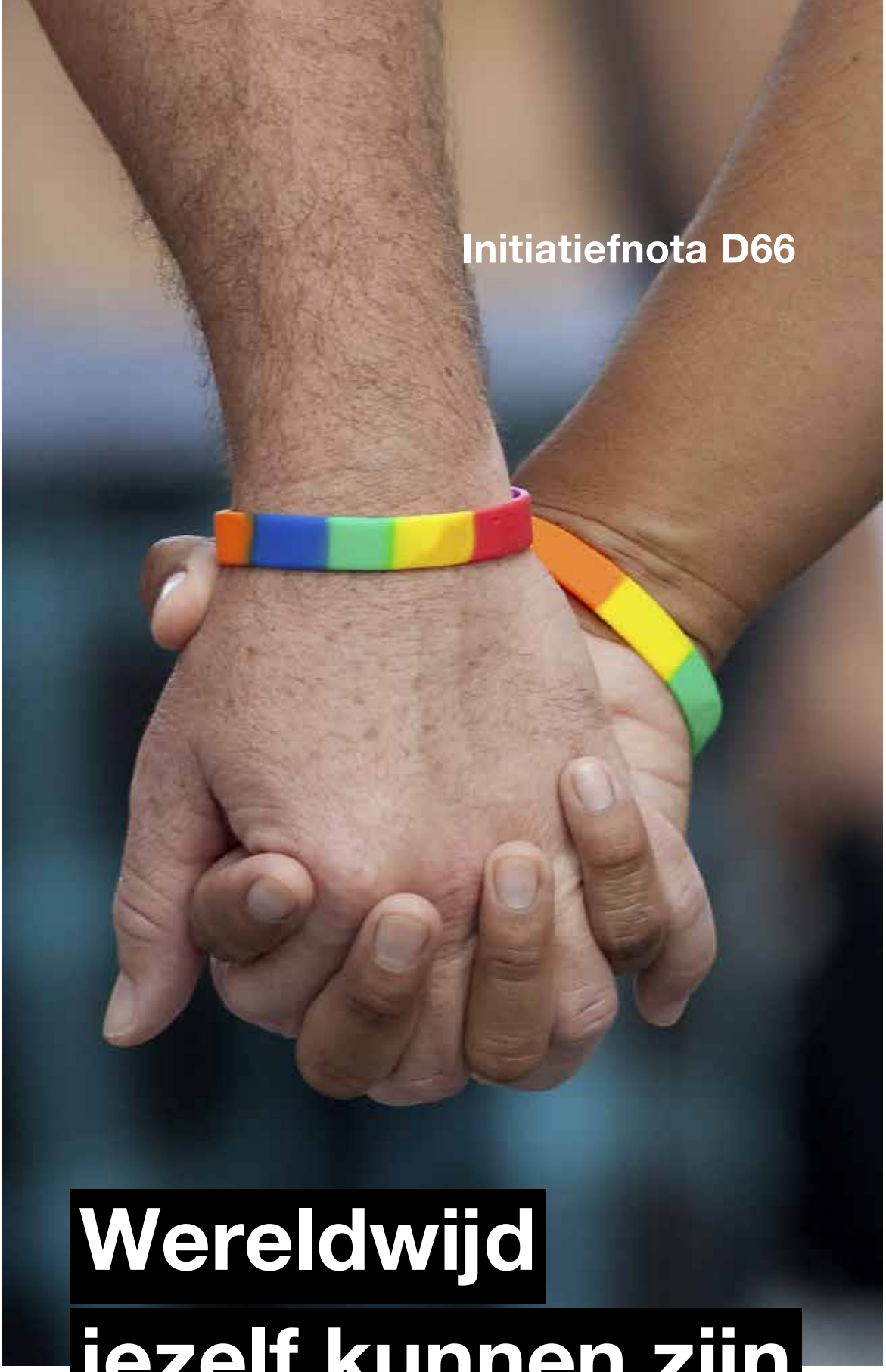


Initiatiefnota D66

# Wereldwijd jezelf kunnen zijn

D66

# Inleiding

**Vrijheid zit bij D66 in het DNA. Iedereen moet vrij zijn om zichtbaar zichzelf te kunnen zijn, ongeacht geaardheid. D66 heeft afgelopen jaar mooie resultaten geboekt op het gebied van rechten voor homoseksuelen, lesbiennes, biseksuelen en transgenders (LHBT) binnen Nederland. Zo is de weigerambtenaar afgeschaft en is er een einde gekomen aan de enkele-feit-constructie, waarmee religieuze scholen geen mogelijkheid meer hebben om docenten en leerlingen weg te sturen wegens hun seksuele voorkeur. Ook voorlichting over LHBT'ers werd verplicht op elke school en lesbisch ouderschap werd in wet verankerd.**

**Waar er binnen Nederland belangrijke stappen gezet zijn, lijkt er wereldwijd een andere trend gaande te zijn. De geboekte successen op het gebied van LHBT-emancipatie in sommige delen van de wereld staan in schril contrast tot een conservatieve vloedgolf van antihomo-sentiment elders.**

**Afgelopen jaar stond – tot verdriet van D66 - in het teken van dit toenemende anti-LHBT sentiment. In februari 2014 ondertekende de president van Oeganda een draconische antihomo-wet. Deze wet stelde onder andere levenslange gevangenisstraf op homoseksualiteit. Organisaties die opkomen voor LHBT'ers zijn eveneens verboden. De wet druiste in tegen fundamentele mensenrechten zoals neergelegd in de grondwet van Oeganda en internationale mensenrechtenverdragen die ook Oeganda heeft getekend. Een aantal andere Afrikaanse landen heeft ook zeer discriminerende homowetgeving, zoals Nigeria. Deze Nigeriaanse wet maakt onder andere het sluiten van een homohuwelijk strafbaar en verbiedt ook organisaties die zich inzetten voor LHBT-rechten.**

**In maar liefst 77 landen is homoseksualiteit strafbaar. Meer dan de helft van de 54 Afrikaanse landen verbiedt relaties en seks tussen mensen van hetzelfde geslacht. En in landen als Mauritanië, Soedan, delen van Somalië en Nigeria, Iran, Jemen en Saoedi-Arabië staat zelfs de doodstraf op homoseksualiteit[1]. Bovenstaande wil zeker niet zeggen dat dit een Afrikaans of Arabisch probleem is; Rusland voerde afgelopen jaar een beruchte antihomo-propaganda wet in. Maar ook dichter bij huis is niet alles goed geregeld. Zelfs binnen de Europese Unie. Het parlement van Slowakije heeft bijvoorbeeld een omstreden grondwetswijziging aangenomen die het homohuwelijk verbiedt, en via een aangekondigd referendum dreigt onder meer een adoptieverbod voor Slowaakse LHBT-paren.**

**Ook lijkt er een kloof te ontstaan tussen plekken waar LHBT-emancipatie zich ontwikkelt en waar niet. Juist door het toenemen van LHBT-rechten in bijvoorbeeld de Verenigde Staten, lijken Amerikaanse anti-homo evangelisten hun heil op andere plekken te zoeken waar ze hun boodschap kwijt kunnen, zoals in Oeganda. Deze conservatieve beweging lijkt ook sterke invloed te hebben gehad op het tot stand komen van de Oegandese antihomowetgeving.**

1 Bron: ILGA Europe

# Probleemstelling en doel initiatiefnota

D66 is zeer verontrust over deze ontwikkeling van toenemend antihomo-sentiment wereldwijd. Daarom stelt D66 een aantal punten voor die de Nederlandse regering zou moeten uitvoeren om tolerantie voor LHBT'ers wereldwijd te bevorderen. D66 is van mening dat juist Nederland hier een voortrekkersrol moet innemen.

In 2001 werd het eerste homohuwelijk ter wereld gesloten in Amsterdam. Onze tolerante hoofdstad verkreeg daardoor de titel *Gay Capital of the World*. D66 wil inzetten op LHBT-rechten internationaal, maar is zich er terdege van bewust dat in eigen land er nog veel verbetering mogelijk is.

Uit een recente poll van *Gallup*[2] blijkt dat Nederland op nummer één staat als meest prettige leefomgeving voor LHBT'ers: 83% van de ondervraagden stelden dat zij Nederland als 'homovriendelijk' ervaren. Ter vergelijking: in Senegal is dit maar één procent. Er is dus werk aan de winkel. D66 ziet deze initiatiefnota als een kans om Nederland weer internationaal op de kaart te zetten als voorvechter van vrijheid en tolerantie.

Het bevorderen van LHBT-rechten is niet altijd even eenvoudig. D66 merkt dat bijvoorbeeld veel Afrikaanse leiders homo-emancipatie proberen weg te zetten als neokolonialisme; als Westers exportproduct. Bijvoorbeeld in Oeganda en Nigeria, maar ook in Rusland, wordt antihomowetgeving ingevoerd door leiders om populariteit te winnen in eigen land. Direct publieke oproepen doen tegen nieuwe antihomowetgeving of daar financiële sancties aan verbinden is in deze context als Westers land dan ook niet altijd de juiste strategie.

De vraag is daarom: Hoe kunnen wij inzetten op LHBT-rechten, zonder contraproductief te zijn? Wat kan Nederland doen ter bevordering van LHBT-rechten, zonder het leven van LHBT-activisten ter plekke moeilijker te maken? D66 is van mening dat Nederland verschillende acties kan ondernemen om LHBT-rechten wereldwijd te bevorderen, zonder daarmee contraproductief te zijn. Dit kan zowel in VN-verband, in EU-verband of door Nederland zelf gebeuren. De bescherming van LHBT'ers en LHBT-activisten heeft prioriteit. Juist omdat Nederland een voortrekkersrol had met betrekking tot het homohuwelijk, moet er nu actief ingezet worden op de acceptatie hiervan in andere landen. Het doel van deze initiatiefnota is dat Nederland weer de voortrekkersrol op het gebied van LHBT-emancipatie oppakt en wereldwijd de rechten van LHBT'ers gaat bevorderen.

2 http://www.gallup.com/poll/175520/nearly-worldwide-areas-good-gays.aspx

# Voorstellen D66

## 1. Zet in op erkenning van het homohuwelijk  in EU lidstaten

Wanneer een in Nederland getrouwd homostel naar Griekenland verhuist, wordt hun huwelijk daar niet erkend. Dat kan nare gevolgen hebben. Overlijdt één van de twee, dan kan de ander geen aanspraak maken op de erfenis. Heterokoppels komen deze problemen niet tegen, omdat alle andere EU-landen hun rechten gewoon erkennen. D66 wil aan deze ongelijkheid een einde maken en pleit daarom voor de wederzijdse erkenning van alle huwelijken, geregistreerde partnerschappen en ouderschapsrechten van lesbiennes en homoseksuelen die in andere EU landen tot stand zijn gekomen. Dit betekent niet dat andere lidstaten het homohuwelijk moeten invoeren, maar wel dat zij het Nederlandse homohuwelijk moeten erkennen. Nu kunnen homostellen zich niet vrij bewegen binnen de EU zonder hun rechten te verliezen, omdat een deel van de Nederlandse huwelijken en ouderschapsrechten in het buitenland ongeldig zijn.

D66 vindt het in 2014 hoog tijd dat alle lidstaten het gezinsleven van homoseksuelen en hun kinderen respecteren. De minister van Buitenlandse Zaken moet de erkenning van het homohuwelijk in EU-lidstaten dan ook een prioriteit maken tijdens het Nederlands voorzitterschap van de EU.

## 2. Stel het (homo-)huwelijk in Nederland open voor buitenlanders

Op dit moment kunnen homostellen in Nederland alleen trouwen als één van de partners de Nederlandse nationaliteit bezit of in Nederland woont[3]. D66 vindt dat een gemiste kans. Door buitenlandse (homo-)stellen in Nederland de mogelijkheid te bieden om te trouwen kan wereldwijd acceptatie van het homohuwelijk gestimuleerd worden. Op grond van het internationaal privaatrecht zijn er geen bezwaren om dit in Nederland mogelijk te maken. Het mogelijk maken van dit “trouwtoerisme” zal ten goede komen aan het beeld van Nederland als voortrekker op het gebied van homo-emancipatie, zal kansen bieden voor de Nederlandse toerisme sector, maar zal vooral homostellen uit de hele wereld de kans bieden om in het huwelijksbootje te stappen.

Afgelopen jaar heeft bijvoorbeeld een rechtbank in Italië, waar het homohuwelijk niet is toegestaan, een homohuwelijk erkend dat gesloten was in de Verenigde Staten[4]. Het huwelijk werd in eerste instantie niet erkend in Italië, maar de rechtbank heeft de ambtenaren van burgerlijke stand opgedragen het huwelijk te registreren.

D66 vraagt daarom aan de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie om het (homo-) huwelijk in Nederland ook open te stellen voor bruidsparen zonder de Nederlandse nationaliteit of woonplaats.

3 Op grond van artikel 10:28 BW jo. artikel 1:43 BW.

4 http://www.trouw.nl/tr/nl/4496/Buitenland/article/detail/3632787/2014/04/10/Italiaanse-rechtbank-er-kent-voor-het-eerst-homohuwelijk.dhtml

## 3. Voer het homo-huwelijk op Nederlandse posten in

Een belangrijke factor voor acceptatie van LHBT-rechten is zichtbaarheid hiervan. Nederland kan hieraan bijdragen door (naar Brits model[5]) de mogelijkheid te bieden op ambassades en consulaten voor LHBT stellen om te trouwen, als het homohuwelijk in dat land niet mogelijk is.

Sinds de invoering van het homohuwelijk in Groot-Brittannië, kun je trouwen in bepaalde Britse consulaten als je de Britse nationaliteit hebt en het homohuwelijk in dat land niet mogelijk is - net als er al jaren op deze wijze burgerlijke partnerschappen (*civil partnerships*) worden geregistreerd voor LHBT-stellen. Er zijn op dit moment 23 Britse consulaten waar dit mogelijk is[6].

Een dergelijke service past in de Nederlandse inzet om LHBT-rechten wereldwijd te vergroten en verleent een belangrijke dienst aan LHBT-Nederlanders in het buitenland.

D66 vraagt daarom aan de Minister van Buitenlandse zaken om het mogelijk te maken om het homohuwelijk te sluiten op de Nederlandse ambassade of het consulaat in landen waar het homohuwelijk niet toegestaan is.

## 4. Bied ondersteuning voor LHBT-activisten

LHBT-activisten zetten zich over de hele wereld in voor de rechten van LHBT'ers, vaak helaas zelfs met gevaar voor eigen leven. Juist LHBT-activisten die in het land zelf de acceptatie van homoseksualiteit proberen te bevorderen kunnen een verandering in de samenleving teweeg brengen. Deze lokale activisten kunnen doelen bereiken van binnenuit, waar Nederland zelf geen rol kan spelen. Daarom verdienen deze activisten steun en bescherming van de Nederlandse regering.

Dat kan op verschillende manieren. Ten eerste is politieke (zichtbaar en niet-zichtbaar) steun onontbeerlijk. Hierbij spelen de Nederlandse ambassades een grote rol, door bijeenkomsten te organiseren rond LHBT bijvoorbeeld of door gelegenheid te bieden voor de lokale LHBT beweging om bij elkaar te komen.

Ten tweede is financiële ondersteuning hard nodig, dit kan zowel vanuit Den Haag via mondiale LHBT organisaties, als via de Nederlandse ambassades. Deze ondersteuning kan gericht zijn op juridische strijd tegen criminalisering van LHBT'ers, op campagnes gericht op sociale acceptatie of op organisatorische versterking. Dit is afhankelijk van de wensen van de lokale LHBT organisaties, die altijd leidend moeten zijn.

Ten derde zijn veiligheidstrainingen van groot belang omdat activisten vaak levensgevaarlijk werk doen. Hierbij is met name aandacht voor digitale veiligheid belangrijk want het internet wordt in toenemende mate gebruikt om activisten het werk moeilijk te maken. Ook initiatieven als Shelter City verdienen hierbij extra aandacht.

5 https://www.gov.uk/government/news/introduction-of-same-sex-marriage-at-british-consulates-overseas

6 Dit is alleen mogelijk als het gastland aangegeven heeft dat het geen bezwaar heeft dat zulke huwelijken op de ambassade worden voltrokken. Landen waarbij dit nu mogelijk is zijn: Australië, Azerbeidzjan, Bolivia, Cambodja, Chili, China, Colombia, Costa Rica, de Dominicaanse Republiek, Estland, Hongarije, Japan, Kosovo, Letland, Mongolië, Montenegro, Nicaragua, Peru, de Filipijnen, Rusland, San Marino, Servië en Vietnam

Het Nederlandse mensenrechtenbeleid schrijft al voor dat ambassades in deze ondersteuning moeten voorzien. D66 constateert echter dat de capaciteit van ambassades op dit moment sterk onder druk staat, de focus in toenemende mate op economische diplomatie ligt en de mate van inzet per ambassade sterk verschilt. D66 ziet dan ook graag concrete inzet vanuit de regering om de inzet van Nederlandse ambassades op het gebied van LHBT consistent en op pijl te houden.

## 5. Neem non-discriminatie op basis van geaardheid op in het VN Handvest

"*To those who are gay, lesbian, bisexual or transgender, let me say, you are not alone. Your struggle for an end to violence and discrimination is a shared struggle. Any attack on you, is an attack on the universal values the United Nations*."
D66 is het van harte eens met deze uitspraak van Ban Ki-moon, de Secretaris-Generaal van de VN. Het Handvest van de VN schrijft voor: "fundamentele vrijheden, voor eenieder, zonder onderscheid naar ras, geslacht, taal of religie". D66 zou graag zien dat ook deze fundamentele vrijheden ook worden verankerd voor LHBT'ers. Iedereen moet vrij zijn om zichtbaar zichzelf kunnen zijn, ongeacht geaardheid. Dit behoort tot de universele waarden, waar de Verenigde Naties zich expliciet over uit zouden moeten spreken. Het verankeren van dit specifieke discriminatie verbod zou een grote overwinning zijn voor de LHBT-gemeenschap.

Het bewerkstelligen hiervan is echter een gevoelig proces; als dit initiatief alleen maar zou komen vanuit westerse landen zou dit het debat over LHBT-emancipatie kunnen polariseren. D66 zou dan ook graag zien dat Nederland hierin zou optrekken met een aantal niet-westerse staten om dit doel te realiseren.

## 6. Pleit voor gelijke rechten voor LHBT werknemers van internationale organisaties

De Verenigde Naties erkennen pas sinds kort homohuwelijken van alle VN-medewerkers[7]. Tot nu toe erkende de VN alleen homohuwelijken van werknemers die uit een land komen waar het homohuwelijk wettelijk is geregeld. Als een medewerker uit een land komt waar het homohuwelijk is verboden, maar is getrouwd in een land waar dat wel mag, dan telt dat voortaan ook voor de VN. Pas sinds deze erkenning kunnen de LHBT partners van VN werknemers aanspraak maken op dezelfde rechten als de hetero partners van hun collega's.

Dit geldt helaas niet voor alle internationale organisaties. Bij sommige organisaties, zoals de *International Labour Organisation* (ILO), zijn deze rechten nog steeds niet geregeld. D66 pleit ervoor dat álle internationale organisaties de homohuwelijken van hun werknemers gaan erkennen en hun partners alle rechten toekennen die hetero-echtparen ook krijgen. D66 wil daarom dat de minister van Buitenlandse Zaken in kaart brengt bij welke organisaties dit nog niet voldoende geregeld is en dat de Nederlandse vertegenwoordigers bij internationale organisaties zich actief inzetten voor gelijke rechten.

7 http://www.theguardian.com/world/2014/jul/07/un-to-recognise-gay-marriages-staffers. 7 juli 2014

## 7. Realiseer gelijke behandeling LHBT asielzoekers in de gehele EU

Op dit moment zijn er nog grote verschillen tussen de Europese landen met betrekking tot het asielbeleid voor LHBT-vluchtelingen[8]. D66 pleit ervoor dat alle LHBT'ers die hun land moeten ontvluchten op basis van hun geaardheid een gelijke behandeling krijgen binnen de EU.

De verschillen binnen Europa zijn groot. Waar in Italië strafbaarstelling van homoseksualiteit in het land van herkomst voldoende is voor het verkrijgen van asiel, maken in Spanje alleen LHBT-activisten kans. Ook in Denemarken en Noorwegen is het beleid veel strenger, daar moet je aantonen dat er tot vervolging overgegaan wordt. Volgens D66 zou het niet zo moeten zijn dat wanneer een vluchteling via Noorwegen Europa binnenkomt een andere behandeling krijgt dan wanneer deze via Nederland komt. Nederland moet hier een voortrekkersrol innemen om te komen tot een eerlijk Europees asielbeleid.

D66 roept daarom de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op om extra in te zetten op de gelijke behandeling van LHBT asielzoekers in alle EU-lidstaten. Een actiepunt hiervoor is bijvoorbeeld het *European Asylum Support Office* op te roepen om prioriteit te geven aan de promotie van gelijke behandelingen van LHBT asielvragen.

## 8. Zorg voor een beter en consistenter EU buitenlandbeleid

De strijd voor LHBT-rechten wereldwijd kan Nederland niet alleen voeren. Alleen in Europees verband kunnen er daadwerkelijk stappen gemaakt worden. Zeker nu er met de modernisering van het diplomatieke postennetwerk veel ingezet wordt op Europese vertegenwoordigingen in het buitenland.

Daarom wil D66 dat alle EU vertegenwoordigingen in het buitenland op gelijke wijze opkomen voor LHBT-rechten. De mate waarin de Europese diplomatieke posten zich gebonden voelen aan het EU-mensenrechtenbeleid loopt nu nog te ver uiteen. Uit evaluatie door het COC en ILGA-Europe blijkt bijvoorbeeld dat inzet op LHBT-rechten sterk afhangt van individuen op ambassades en hun persoonlijke betrokkenheid. Ook blijkt dat de EU-posten in derde landen vaak niet communiceren over de LHBT-inzet en prioriteit, en nog nauwelijks bereik naar buiten hebben. Ook is er te weinig consistentie over welke landen men zich wel of niet actief uitspreekt (bijvoorbeeld wel over Oeganda, maar niet over Tanzania). De geloofwaardigheid van de EU en de functionaliteit van het EU mensenrechtenbeleid wordt aangetast door dergelijk inconsistent optreden.

Mensenrechtenorganisaties hebben voorgesteld om een pool van mensenrechtenexperts op te zetten die ambassades bijstaan in de uitvoering van mensenrechtenbeleid. Hierbij kan gedacht worden aan trainingen en het ontwikkelen van lokale strategieën voor de EU-richtsnoeren voor mensenrechtenverdedigers. D66 pleit ervoor dat de minister uitvoering geeft aan deze aanbevelingen.

8 Zie ook het rapport "Fleeing Homophobia" van S. Jansen (COC) en T. Spijkerboer (VU)

## 9. Stel LHBT-rechten als voorwaarde voor organisatie grote sport evenementen

Kandidaatssteden voor bijvoorbeeld de Olympische Spelen dienen zich te houden aan het Olympisch handvest, waarin de "*Principles of Olympism*" staan, deze hebben betrekking op de mensenrechten. Daar staat onder andere in: *'There shall be no discrimination between the participants on the basis of race, gender, ethnic origin, religion, philosophical or political opinion, marital status or other grounds'*. D66 onderschrijft deze principes van harte, maar betwijfelt of er in de praktijk voldoende naar wordt gekeken. Het IOC laat zich over de mensenrechtensituatie in Rusland informeren door Rusland zelf, in plaats van dat door onafhankelijke organisaties te laten beoordelen. Dit soort situaties zijn te voorkomen als je bij de toewijzing van de Spelen toetst of het gastland de mensenrechten ten allen tijde waarborgt.

Ook bij andere grote sportevenementen, zoals het wereldkampioenschap voetbal, zou er gekeken moeten worden naar het respecteren van mensenrechten, met speciale aandacht voor LHBT-rechten. In 2018 vindt bijvoorbeeld het WK voetbal in Rusland plaats, het land met de beruchte antihomo-propaganda wet.
D66 vraagt daarom om Nederlandse inzet om het toewijzingsproces van speelsteden transparanter te maken, en bijvoorbeeld via sportkoepel NOC*NSF druk uit te oefenen bij organisaties als het Internationaal Olympisch Comité (IOC) om grote sportevenementen niet meer toe te wijzen aan landen waar de mensenrechten worden geschonden.

# Financiële paragraaf

De financiële consequenties verschillen per voorstel. Het voorstel om het huwelijk open te stellen voor niet-Nederlanders kan, mits op de juiste manier uitgevoerd, een positief effect hebben op de Nederlandse toerisme sector en daarmee juist geld opleveren. Het aanbieden van huwelijken op Nederlandse posten zal kostendekkend moeten worden uitgevoerd. Ondersteuning voor LHBT-activisten vraagt vooral om een duidelijkere focus in de besteding van middelen, met meer steun binnen de bestaande middelen van o.a. het Mensenrechtenfonds.